



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Punct. I. Quid sit principium rei naturalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

habituum distinctionem siue ab speciebus distinguantur, siue non, probat eorum crebra, & manifesta separatio.

Hanc esse scientiam speculatiuam communis tenet sententia, neque inficiari potest pleraque illius conclusiones tales esse: quid enim ad praxim conducet cognitio materię primę, emanationis potentiarum ab illa, quidve infiniti, cōtinuęque proluxa disputatio? Nihilominus censeo aliquas illius conclusiones rationem practicam imbibe: docet enim Philosophia requiri applicationem inter agens, & passum, ut hoc effectum patiat, & illud eundem producat, quę cognitio plurimum conducere potest ad actiua passiuas applicanda: sic alias conclusiones reperiēs, de motu locali, v.g. quomodo fiat motus rectus, quomodo attrahatur vnum corpus ab alio ad replendum vacuum, aliāsque quā plurimas.

CONTROVERSIA PRIMA.

De principiis entis naturalis in communi.

IN hac Controuersia de principiis entis naturalis in communi agam, actorum in succedentibus de quolibet principio in particulari.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit principium rei naturalis?

PLVRES sunt acceptiones principiorum, quas percurrunt Theologi, atque Philosophi, & tradunt Damascenus in lib. aduersus Manichęos, Aristot. lib. 5. de generat. animalium, c. 7. lib. Poët. c. 6. lib. 5. Metaph. c. 1. text. 1. & lib. 1. Physic. c. 5. text. 12.

Principium proprię sumptum in sua latitudine latius patet quā causa, quia ad rationem principij tantum requiritur ut sit id, ex quo tanquam ex primo res est, sit aut cognoscitur iuxta definitionem principij traditam ab Aristotele lib. 5. Metaph. cap. 2. causa verō dicit influxum defectibilem ut probabo Controu. 7. Punct. 1. Vnde Pater æternus est principium Filij, qui ex illo per æternam generationem procedit, non causa. Neque obstat Gręcos Patres veluti Chrysost. & Theodor. in Commentariis Epistolę ad Hebręos, & Damascen. lib. 1. fidei Orthodoxę cap. 11. & in lib. aduersus Manich. & D. Athan. in actis Nicenę Synodi, Patrem causam Filij appellasse, quia apud Gręcos correlatiuum causę non est effectus, sed procedens, ut doctē notant Conimbr. lib. 1. Physic. cap. 5. q. 1. quapropter cum verbis dicunt, Patrem esse causam Filij, in re tantum significant Filium à Patre procedere. Vtuntur etiam hoc nomine causę in diuinis nonnulli ex Patribus Latinis; Ita D. August. 7. de Trinitate cap. 1. & lib. 83. quęst. q. 15. asserit Deum suę sapientię causam esse, & D. Hieronym. ad c. 3. Epistolę ad Ephes. dicit Patrem sui originem esse, suęque causam substantię. Quę verba in sensu negatiuo explicanda sunt, quia tantum Doctores sancti intendunt significare Deum nullam habere causam suę sapientię aut essentię, sed esse à se. Secundum acceptionem principij per definitionem importatam, effectus posset principium causę dici, quia hæc ex illo cognoscitur, verumtamen absurdum per se apparet effectum principium dici causę, illo naturę prioris, in quod ne incidamus, à nobis explicandus est Aristoteles de cognitione à priori, per quam effectus ex causa, & non causa ex effectu cognoscitur.

Secundo sumi solet principium pro primo alicuius rei in aliquo ordine, id est pro origine, & prima radice alicuius rei. Sic Tullius definit principium 1. Tuscul. *Principij nulla est origo, nam ex principio oriuntur omnia, ipsum autem ex nullo nasci potest.* Et Arist. 5. de Generat. animalium c. 7. *De ratione principij est, ut ipsum causa sit multorum, sed ipsum nulla sit superior causa.* Secundum hanc acceptionem com-

munis omnium Parens Adamus dicitur principium omnium hominum, illiusque peccatum peccatorum principium omnium; non tamen meus parens dicitur principium mei in hac acceptione, quia absolute non est primum principium cum ab alio homine procedat. Neque obstat Adamum etiam ab alio principio scilicet à Deo procedere, quia non ideo procedit ab alio principio eiusdem ordinis cum illo, scilicet ab alio homine, à quo originem trahat per sententiam propagationem. Secundum hanc acceptionem principium, & causa se habent, tanquam excedens, & excessum, quia meus parens est causa mei, & non est principium. Pater æternus est principium Filij, non tamen causa. De Filio dicit Hurtad. non dici principium Spiritus sancti, secundum hanc acceptionem eo quod Filius à Patre procedat. Aliter ego sentio, quia licet Filius procedat à Patre, procedit ab illo tanquam à principio generante, & non tanquam à principio spirante, ac proinde in ordine spiratiui principij simul cum Patre sunt primum principium spiratiuum Spiritus sancti.

Tertiò principium aliquando sumitur pro initio seu inceptio rei. Hoc initium aliquando sumitur in ordine ad tempus, quo sensu dicere solemus nunc incipit lectio, aut conicio; aliquando in ordine ad locum, & positionem, quo sensu primum hominem vocamus, qui primo loco sedet, & punctum terminatiuum lineę primum illius punctum dicimus, ac lineę principium. Hęc principij acceptio in diuinis locum non obtinet, omnia enim intrinseca Dei sunt ab æterno, & immensa nullo temporis, aut loci spatio definita. His præmissis,

Aristoteles c. 5. tex. 42. definit principia entis naturalis *quę neque ex se, neque ex aliis sed omnia fiunt ex ipsis*, quę definitio ita est intelligenda, ut vnum principium non fiat ex alio genere, quo est principium v.g. ut materia non fiat ex forma tanquam ex causa materiali, neque forma ex materia tanquam ex causa formali, quo genere dicitur principium; insuper quod non fiant ex aliis, videlicet, quod materia non fiat ex alia materia, nec forma ex alia forma, sed omnia fiant ex ipsis, videlicet omnia composita consent ex principiis, quod intellige iuxta distributionem accommodatam, videlicet tota collectio compositorum ex tota collectione principiorum, & hoc numero compositum ex his principiis numero, verbi gratia hic equus, ex hac materia, & ex hac forma; non verò ex quolibet principio potest fieri quodlibet compositum, quia ex forma equi non potest fieri neque componi homo.

Ex hac explicatione definitionis facillè soluntur omnia, quę contra illam adduci solent. Obiicies primò formam fieri ex materia, quod iam solui. Obiicies secundò, materiam fieri ex partibus integralibus, quod eodem modo soluitur, quia materia est principium tanquam pars essentialis, non verò tanquam pars integralis, & licet fiat ex partibus integralibus, non tamen fit ex aliis eo genere

genere quo est principium, videlicet ex aliis partibus essentialibus, quæ ad illam supponantur tanquam materia illius. Si verò intes materiam, & formam fieri ex partibus essentialibus videlicet ex genere, & differentia, quæ sunt partes essentielles. Respondeo fieri ex partibus essentialibus metaphysicis, ipsas verò esse partes essentielles physicas, & principia physica compositi, ac proinde non fieri ex aliis eo genere quo sunt principia.

7 Circa prædictam definitionem, est difficultas, an comprehendat principia tantum intrinseca, vel etiam extrinseca. Hurtad. sect. 2. docet comprehendere principia intrinseca, & extrinseca. Conimb. 1. Physic. c. 5. q. 1. cum multis aliis docent sub hac definitione tantum comprehendere principia intrinseca videlicet materiam, formam, & priuationem: his assentior, quia Aristoteles de principiis extrinsecis agit 2. Physic. non verò in hoc libro in quo tantum de materia, forma, & priuatione disputat. Deinde quia proprie res non dicitur fieri ex causa efficienti, neque ex finali, sed ab efficienti, & propter finem.

8 Obicit Hurtad. aliquas loquutiones Scripturæ in quibus particula ex denotat efficientiam: *Qui ex Deo est verba Dei audit*, Ioann. cap. 8. num. 46. & num. 44. *Vos ex patre Diabolo estis*. Respondeo in primis non semper voces sumi in stricta significatione in Scriptura, imò neque in probatissimis cuiusvis linguæ auctoribus, illiusque Principibus: verbum enim vel strictè loquendo disunctione significat, ita ut in rigorosa significatione non verificetur, si vtrumque membrum quod disungit existat: nihilominus non ita strictè sumitur, passim enim illo vtrumque etiam possit vtraque pars quam disungit esse vera, & in Scriptura dicitur, *ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo ibi sum in medio eorum*, non autem intelligimus Deum non esse, ubi duo, & tres sint congregati. Ratio huius, quia cum verba possint habere significationem accommodatam modo loquendi, licet non magis propriam, non tenemur uti illis iuxta significationem propriissimam, sed licet uti eis iuxta aliam minus propriam, quando ratione materia non potest esse ambigua, sicut in præfenti; non enim potest intelligi homines esse ex Deo, neque ex Diabolo tanquam ex materia.

9 Adde particulam ex in prædictis propositionibus non solum denotare efficientiam quia tam homines boni, quam mali fuerunt effecti à Deo, sed denotare quamdam communicationem eiusdem nature. Petrus enim dicitur ex parentibus, quia per communicationem eiusdem sanguinis ab illis trahit originem, quia cum filius sit aliquid patris, & veluti pars quædam decisa ab illo, dicitur ab illo dimanasse, sicut amnis à fonte: qui verò homines producti fuerunt à suis parentibus per naturalem seminationem, & communicationem sanguinis, ideo dicuntur ex illis originem trahere: tulti verò dicuntur ex Deo, quia illam communicationem nature quam habent à patribus naturalibus per communicationem sanguinis, habent à Deo altiori quodam modo per gratiam habitalem, quæ est participatio quædam diuinæ essentia, per quam filij constituentur, non naturales, quia non habent eandem naturam cum Deo, sed adoptiui, quia communicatio nature est per participationem, & per affectum, & non per identitatem. Ex his cum dicitur: *qui ex Deo est verba Dei audit*, debet intelligi non qui productus est à Deo, sed qui est filius Dei prædestinatus ad filiationem adoptiuam: cum verò dicitur, *Vos ex Diabolo estis*, illud ex sumitur magis improprie, solum enim significat habere opera adeò similia operibus diaboli, ut videantur eandem naturam cum illo habere. Fundamentum autem loquutionis per particulam ex esse prædictum, & non tantum denotare causalitatem extrinsecam. Probo: quia nunquam talis loquendi modus reperitur in causa finali, neque efficienti, quæ sunt principia extrinseca: non enim dicimus, medicina est ex salute, licet dicamus medicinam esse propter salutem. Si verò obieciat dici vnum ignem esse ex alio, in quo non reperitur hæc communicatio nature. Respondeo hunc modum loquendi improprieissimum esse, & tantum translatus ex viucentibus ad non viucentia, in quibus raro inuenitur, & semper improprie. Conuenit ergo hæc definitio materie, forme, & priuationi, quæ sunt principia intrinseca, non tamen omnibus viuocæ, quia non enti, & enti non potest dari ratio viuocæ, sed tantum materie, & forme propriæ, priuationi verò improprie, quia ex priuatione, quæ est non ens non potest aliquid propriè fieri.

Franc. de Cunedo, Philosoph. Tom. I.

10 Vltimò aduerto, cum dicimus hanc definitionem conuenire principiis intrinsecis tantum, non esse intelligenda principia intrinsece componentia, quia forma est principium generationis ut dicam postea, & non componit intrinsece generationem, debent dici principia intrinseca, quæ intrinsece componunt id cuius sunt principia vel illa quibus intrinsece afficitur illud cuius sunt principia.

PUNCTUM III.

Quot sint principia entis corporei.

1 Aristoteles tria principia assignauit entis naturalis, seu corporei, materiam videlicet, formam, & priuationem. Compositum autem intelligitur in fieri, & in facto esse: per compositum autem in fieri intelligitur compositum in primo instanti, quo fit, neque per compositum in facto esse idem compositum in secundo instanti in quo iam factum est, ut posset imperitus aliquis iuxta sonum vocum intelligere, quia compositum non minus perfectè est factum in primo instanti suæ durationis, quam in secundo, est enim idem omnino substantialiter inuariatum in primo, & secundo instanti, & sicut primo instanti terminat actionem productiuam, in secundo terminat actionem conseruatiam; conseruatio verò, & productio per se non distinguuntur, nisi quando variantur agentia, si enim idem agens conseruet, & producat, actio est eadem numero, & tantum differunt conseruatio, & productio per denominationem extrinsecam primi instantis durationis, & instantium subsequens; compositum verò in facto esse dicitur ipsa entitas compositi substantialis, & compositum in fieri actio productiua illius compositi, seu illius generatio. His positis:

2 Dico primò, compositum in facto esse tantum includere duo principia materiam videlicet, & formam, quia tantum fit ex ipsis, & non ex priuatione, quod probo: si esset ab æterno materia vnita formæ verè esset compositum, & non præcessisset priuatio. Deinde quia compositum est destructiuum formaliter priuationis: ergo priuatio non est principium illius: Probo consequentiam, quia nulla entitas potest principium sui non esse, sicut enim omnis entitas creata est ab alio, ita non esse illius est ab eodem, quia sicut constituitur existens per actionem dependentem ab alio, ita constituitur non existens per negationem actionis dependentis ab alio.

3 Dices hanc rationem probare nihil posse esse principium sui non esse in genere causæ efficientis. Respondeo absolute probare in omni genere, quia ratio, quæ probat nihil esse principium sui esse in vilo genere, probat eadem proportionem non posse in eodem esse principium sui non esse, quia ratio principij non esse est negatio rationis principij sui esse in eodem genere, priuatio verò, & actus semper sunt ab eodem in omni genere. Obieciat modum vnionis esse de ratione cõpositi, sicut materia primæ & formæ: ergo similiter erit principium entis naturalis. Respondeo modum vnionis esse principium *ut quo*, quod quatenus se tenet ex parte formæ, quæ est principium *ut quod* cum illa constituit principium quoddam adequatum completum, & quatenus se tenet ex parte materie est etiam principium *ut quo*, & cum illa tanquam principio *ut quod*, constituit principium aliud adequatum. Ratio est, quia modus vnionis non componit, sed est ratio componendi, neque est causa intrinseca compositi, sed causalitas illius, & sicut ex principio effectiui, & causalitate non constituentur duo principia, ita neque ex forma, & ratione informandi debent constitui duo principia.

4 Obiicit subsistentiam esse de ratione intrinseca suppositi: ergo est principium illius. Respondet Hurtad. supra subsistentiam pertinere ad compositionem metaphysicam, sed me omni no latet cur compositio ex natura, & subsistentia, quæ ex rebus physicis fit ad compositionem metaphysicam spectet. Respondeo hic agi de principiis compositi naturalis, seu nature non tamen de principiis suppositi, quod Aristoteles non cognouit. Imò adde subsistentiam materie cum ipsa constituere vnum principium, & subsistentiam forme cum forma constituere aliud, quia totum subsistens constat ex materia subsistente tanquam ex vno principio, & ex forma subsistente tanquam ex alio.

M

Dico